



DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
201102836

Dato
03.05.2011

Svar på spørsmål om DNA-registeret ved Rettsmedisinsk Institutt

Det vises til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 12. april 2011. Komiteen spør her hva lå til grunn for mine forsikringer om personvern i behandlingen av personopplysninger i forbindelse med behandlingen av lovforslaget om utvidelse av DNA-registereti desember 2007 (1). Det spørres videre om jeg, på bakgrunn av Datatilsynets rapport om RMI, mener at mine forsikringer overfor Stortinget om personvern og rettssikkerhet er ivaretatt (2).

1. Registrering av DNA-profiler er en form for sikring av bevis for bruk både i saker under etterforskning og i fremtidige saker. Hva slags regler som skal gjelde for registrering, behandling og bruk av slikt bevismateriale, beror i det vesentlig på en avveining mellom hensynet til å oppklare straffbare forhold – kriminalitetsbekjempelse – og hensynet til personvern.

Jeg uttalte i Odelstinget 13. desember 2007 at lovforslaget om utvidelse av DNA-registeret etter Regjeringens oppfatning ivaretok rettssikkerhetsmessige hensyn, herunder personvern hensyn. Jeg uttalte videre at nettopp det å sikre personvernet hadde vært viktig for oss i arbeidet med de nye reglene. Med det mente jeg at lovforslaget nettopp var et resultat av at vi også hadde tatt personvern hensyn.

Et utslag av dette er at en siktelse ikke er tilstrekkelig for registrering i vårt DNA-register, i motsetning til hva som er tilfellet i flere andre land. Hos oss kreves det at saken er endelig avgjort eller at det foreligger rettskraftig dom før registrering kan skje. Det er også slik at bare den som er ilagt straff for en handling som kan medføre fengsel eller annen frihetsstraff, kan registreres. Handlingen må altså være av et visst alvor. Den som er ilagt forenklet forelegg eller påtaleunndlatelse, har fått saken overført til konfliktråd eller har fått straffutmålingsutsettelse, kan ikke registreres. Dette er helt andre regler enn for eksempel de som England, Wales og Nord-Irland ble dømt for i Den europeiske menneskerettsdomstol i 2008, som innebar registrering på grunnlag av mistanke uavhengig av handlingens alvor, og med bare begrensede muligheter for sletting fra

registeret selv etter frifinnelse.

I tillegg har påtaleinstruksen en rekke bestemmelser, gitt med hjemmel i straffeprosessloven, om destruering av biologisk materiale, om informasjonsplikt, innsynsrett og klage, om behandlingsansvar og tilgang til registeret, og om behandling og oppbevaring av opplysninger og DNA-profiler som alle skal sikre at personvern hensyn blir ivare tatt.

Dette er regler som gjelder behandlingen av DNA-prøver som skjer med hjemmel i straffeprosessloven. For behandling av personopplysninger som faller utenfor rammen av straffeprosessloven, gjelder personopplysningsloven og tilhørende forskrift. Også slik behandling er dermed undergitt en streng personvernmessig regulering.

2. Jeg vil først si at jeg er glad for at Datatilsynet har gjennomført kontroll av behandlingen av personopplysninger ved Rettsmedisinsk institutt. Det er ikke minst i min interesse som justisminister at behandlingen av personopplysninger i strafferettspleien skjer i samsvar med lov og forskrift. Dette er viktig for tillitten til strafferettssystemet. Den prosessen som Datatilsynet har satt i gang, og som så langt har resultert i en foreløpig rapport, viser at systemet fungerer ved at det avdekker behov for forbedringer og retting av feil og avvik.

Samtidig vil jeg understreke at Datatilsynets rapport av 28. mars 2011 er foreløpig og at det så langt bare er gitt et varsel om vedtak. Universitetet i Oslo skal innen 1. mai gi sitt tilsvarende til Datatilsynet, som deretter vil fatte vedtak om eventuelle pålegg. Dette vedtaket kan eventuelt påklages til Personvernemnda. Av respekt for de pågående prosessene både ved Universitetet, Rettsmedisinsk institutt og hos Datatilsynet, ønsker jeg ikke å foregripe ved å trekke konklusjoner allerede nå. Men jeg har selv sagt notert meg at Datatilsynet mener å ha avdekket det de beskriver som omfattende og svært alvorlige brudd på personopplysningsloven, blant annet i forbindelse med behandlingen av personprøver. Jeg har i den forbindelse full tillit til at forsknings- og kunnskapsministeren, som ansvarlig statsråd for Universitetet og RMI, sørger for en ordentlig gjennomgang av saken, og at alle eventuelle feil og mangler rettes opp.

I brevet fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen vises det vil diskusjonen i Odelstinget om hvem som skal analysere DNA-prøvene og en av mine uttalelser i den forbindelse. Regjeringen er fortsatt av den oppfatning at rettssikkerhet og kvalitet best sikres ved at den type analyser vi her snakker om, utføres i offentlig regi av institusjoner som ikke har kommersielle interesser. I stedet for at offentlige og private laboratorier kappes om å bistå med undersøkelser og analyse på kommersiell basis, har Norge, i likhet med Sverige og Danmark, valgt å samle vesentlige deler av fag- og sakkyndigheten i institusjoner – Rettsmedisinsk institutt, Folkehelseinstituttet og Kripos – som er underlagt offentlig styring og kontroll. Det er avgjørende for rettssikkerheten at sakkyndige tjenester holder et tilstrekkelig høyt faglig nivå. Det å undersøke biologiske spor krever spesialisert kompetanse som i stor grad er basert på erfaring. Vi mente, og mener fortsatt, at en så stor reform som DNA-reformen både burde gjøre bruk av og bygge videre på den kunnskapen som RMI har opparbeidet gjennom mer enn 20 år på dette feltet. Det er da også en betydelig jobb som er gjort som ledd i DNA-reformen. I DNA-registeret ved Kripos er det nå over 25 000 søkbare personprofiler, noe som bidrar til at vi raskt kan finne fram til gjerningspersoner, eventuelt kan utelukke uskyldige. Dette er kjernen i DNA-reformen.

Bruk av sakkyndige reiser viktige og prinsipielle spørsmål. Som nevnt i Prop. 14 L (2009 – 2010) og Prop. 1S (2010 – 2011), vil de berørte departementene foreta en bredere gjennomgang av det rettsakkyndige området.

Jeg vil til slutt nevne at det Datatilsynet har gjort er å påpeke det de mener er regelbrudd. Det er altså ikke regelverket det hevdes å være noe galt med. Justisdepartementet ser likevel at det i lys av de funn som presentert i Datatilsynets foreløpige kontrollrapport, kan være behov for å presisere reglene som sier hva analyseinstitusjonen kan oppbevare etter at analyseoppdraget er gjennomført.

Med hilsen

Knut Storberget